

globokih, čistih in zamolklih, moških in ženskih, malokatero ime, a toliko si vendar lahko pogodil, da so bili poleg večine nemških udeležencev iz vseh nemških pokrajin tudi mnogi zastopniki angleškega, ameriškega, švedskega, ruskega, holandskega, avstrijskega, ogrskega učiteljstva; iz Transkavkazije in Armenije ter celo iz skrajnjega orijenta, iz prosvetoželjne Japonske so bili prihiteli profesorji in dijaki. Vseh skupaj je bilo v »zapisniku ferialnikov« izkazanih 247 udeležencev; seveda na otvoritvenem slavju niso bili vsi prisotni.

Japoncev je bilo vseh skupaj petorica, zgolj majhne, šibke, drobne postavice, umazano-rumene polti, svetlo-črnih las ter črnih, nebujnih brčic; a bili so videti inteligentni ter so se nosili in vedli popolnoma evropski; večinoma so nastopali v črni salonski opravi. A na domu, kjer so bivali združeno, so se oblačili po domače, v ohlapne zelene halje ter mehke papuče, in dočim so bili v javnosti silno tihi in skromni, so bili doma baje dokaj glasni, a nemški čitati in govoriti so se glasno učili, a včasih tudi zapeli kako domačo pesem, katere melodija je bila dovolj čudna. Družili se niso z nikomer. Tisti prvi večer so bili došli precej pozno ter niso dobili ugodnega sedeža; stisniti so se morali nekam v kot. A ker je bil med njimi tudi profesor cesarske plemenitaške šole v Japanu — tako mi je pravil pozneje sam profesor Rein — so bili solidarni Japonci silno užaljeni in se poznejših skupnih večerov in izletov niso več udeleževali. V kolegije pa so prihajali jako marljivo, posedli vsi skupaj v kak kotichek ter bili ondu videti s svojimi umazano-rumenimi obrazi kakor silhuete, celo podobni tistim figuram na japonskih slikarskih izdelkih. — Velikana po mojih dosedanjih izkušnjah Japonci menda nimajo med seboj, in v krutem boju za obstanek jih more le rešiti duševna premoč, sicer bode po njih. —

Naj se mi oprostí ta digresija o Japoncih, toda le-ti so prezanimivi, nego da bi mogel kar tako mimo njih. —

(Konec prihodnjič.)

Književne novosti

»Matica Srpska« u Novom Sadu je dala svojim članom za leto 1901. doslej nastopne knjige: Letopis Matice Srpske v 4 zvezkih, knjiga 205—208; izmed »Knjig Matice Srpske«: Život Dra. Jovana Subotića (Avtobiografija), prvi deo: Idila; Agrarni pokreti u starom Rimu s osobitim obzirom na današnje naše poljoprivredne prilike napisao Dr. Gjorgje Dera. To pa še niso darovi za celo leto; pride še Letopisa knjiga

209 in 210 in pa ena »Knjiga Matice Srpske«; razen tega izda še pet »Knjiga za narod« in Kalendar za 1902 iz zadužbine Petra Konjevića; izmed teh bodo tri knjige zabavne vsebine, dve poučni ter se razpošljejo meseca oktobra — jako bogati darovi za eno leto.

Letopis ima povsem drug značaj od prejšnjega Letopisa in sedanjega zbornika Matice Slovenske; izide vsaka dva meseca (torej šestkrat na leto) v zvezkih, broječih po okoli 140 strani, ter je nekaka revija; v njegovem programu je, »da bude književno ogledalo savremenog života i kulturnog rada Srba i ostalih prosvćenih naroda, naročito njihove književnosti, veštine i nauke«; zato prinaša razprave, črtice iz povestnice in življenja Srbov naše monarhije, dalje tudi ostalih Srbov in Slovanov, memoare, romane, povesti, članke sociološke, preglede o cerkvenem, šolskem, literarnem življenju, bibliografijo itd.

Iz dosedaj izišlih zvezkov Letopisa naj navedem le dve književnopovestniški razpravi o »Gorskem vijencu«, da s tem opozorim Slovence na sloveče delo črnogorskega vladike Petra Petrovića Njeguša, ki je pri nas skoro neznano. V knjigi 206. opozarja Ivan Skerlič, da se znana »nosova« senca, ki jo uprizori Mefistofeles Faustu v Auerbachovi kleti, pripoveduje tudi v Gorskem vijencu; uprizore jo v Boki čarodeji »iz Italije ili od kud drugo«; iz tega se vidi, da je na zapadu doma. — Zanimiv pa je v knjigi 208. prof. Medićev članek »Anakreont, Šiler i P. Petrović Njeguš. Tu gre za primero Anakreontove pesmi *εἰς γυναικας*, kjer pravi pesnik, da je priroda različna živa bitja po svoje oborožila, žensko z lepoto, in Schillerjevih besed, ki jih v W. Tellu govori Melchthal (»Jedem Wesen ward ein Nothgewehr in der Verzweiflungswuth« itd.) in pa krasnih verzov, ki jih v Gorskem vijencu govori stari iguman Štefan, na sveti večer sedeč okoli naloženih badnjakov:

»Svjet je ovaj. tiran tiraninu
a kamo li duši blagorodnoj!
On je sostav paklene nesloge:
unj ratuje duša sa tijelom,
unj ratuje more s bregovima,
unj ratuje zima i toplina,
naj ratuju vjetri s vjetrovima,
unj ratuje živina s živinom,
unj ratuje narod sa narodom
unj ratuje čovjek sa čovjekom,
unj ratuju dnevi sa noćima,
unj ratuju dusi s nebesima.«

Njeguševa filozofija sega najdalje, ker obsega vsa bitja, vse, kar je; za vzrok vesoljnega boja navaja »neku neobuznu silu, nuždu, nedovoljstvo«; v tem se da spoznati Darwinov zakon prirode o »održanju jedinke i vrste«. »Itako ćemo se sada valjada svi složiti u tome, da je Vladika dajbudi borbu za život prikazao baš onak, kao što je ističu pristaše Darwinove.«

Pevce Gorskega vijenca je tako z Goethejem med predniki Darwinovimi.

Seve taka »Darvinova« filozofija se rodi vsakemu, kdor malo globlje misli o življenju, samo da vsakdo ne izvede vseh posledic; tako filozofijo je izpovedal tudi naš slovenski Verjanko, ko je govoril brezvestni materi:

»Peroti ptičica ima,
plavute ribica ima,
junak z orožjem se obda«. —

Vsega uvaževanja vredna je knjiga »Agrarni pokreti«; spisana po latinskih virih, nemških in francoskih delih ima dodatek o podobnih pojavih v vseh današnjih kulturnih državah, je torej nekaka »primerjajoča zgodovina in sociologija.«

Dobivajo se knjige Matice Srpske v Pančevu, Belgradu, Zagrebu, v Novem Sadu, Pragi, Somboru, v V. Kikindi, v V. Bečkerekcu, Zemunu. Kje pa naše?

Dr. Fr. Ilešič.

Ottův atlas zeměpisný. Sklicujoč se na oznanilo in oceno v avgustovi številki, str. 570. »Ljub. Zvona«, javljamo našim čitateljem, da je pred kratkim izšel drugi sešitek te velezanimive in prekrasne publikacije, obsegajoč št. 27. »Francie« in št. 40. »Střední Amerika«. O prvi karti pač ni treba posebej govoriti, ker se v zadnjih letih ni nič izpremenilo na Francoskem; pač pa moramo pohvaliti karto »Srednje Amerike«, ker obsega mnogo več nego podobni zemljevid (v istem merilu) na Andreejevem atlasu. Ottůva karta nam podaja še velik del Mehike (zahodno od Tehuantepeškega zaliva), potem Južno Ameriko do Amazonske reke in na pridejanem zemljevidu tudi vso Guajano in del Brazilije še črez izliv omenjene reke. Na istem listu sta posebej natisnjena v povečanem merilu okolica mesta Mehike (1 : 2,000.000) in srednji del Ekvadorja (1 : 3,333.333). Zaradi posebno živih barv je preglednost na Ottůvem zemljevidu mnogo večja nego na Andreejevem. Politična pripadnost in državne meje so jako vidno zarisane. Tudi so zarisani vsi kabli in sedeži raznih konzulatov, česar Andreejev atlas nima. Vse potrebne kratice so vestno navedene. Papir je vseskozi najtrajnejši. — Prašali bi le še: če se že rabi adjektiv s češko končnico, zakaj bi se ne pisalo tudi lastno ime fonetično? (primeri: Záliv Campěšský, a ime mesta se glasi: Campêche). Kaj pa bi izgubila država »Costarica«, če bi jo po našem zapisali »Kostarika«, da bi jo znal vsak Slovan pravilno izgovarjati? Podpisanemu se je že pripetilo, da celo učenci tretjega razreda izgovarjajo »Cukshaven« mesto pravilnega »Kukshafen«.

S. Rutar.

Anton Aškerc: »Sloveniska Balader«: Öfversatta af Alfred Jensen. Stockholm. Albert Bouniers förlag 1901. Strani 96. Cena 3 krone. Nedavno izašla je ukusno oprijemljena knjiga slavenofilskog švedskog pisca g. Jensena, kojom knjigom nastoji naš prijatelj da svojoj publici prikaže i slovenski narod, a na čelu mu poznatog pjesnika Aškerca. Dočim je Jensen prije nastojao švedski narod uputiti u rusku, češku, poljsku, hrvatsku, srpsku i bugarsku književnost ozbiljnim studijama i znatnim prijevodima, nije eto sada zaboravio ni na slovensku literaturu.

G. Aškerc opisao je jur djelovanje Jensenovo vrlo simpatički na polju slavistike u »Ljubljanskem Zvonu« od g. 1899. br. 1. Od toga vremena obogatio je vrli Jensen i opet švedsku literaturu sa nekoliko slavističkih djela. U velikoj knjizi »Habsburg« opisao je J. našu čitavu monarhiju, pošto jo dvije godine boravio u Beču, odakle je pravio ekskursije na sve strane. U tom dijelu najveća je skoro pažnja posvećena Slavenima, opisujući točno njihove kulturne i socijalne prilike.

Da ne spominjem sve ostale omanje radnje, moram ipak još istaknuti njemačkim jezikom napisano veliko djelo »Gundulić und sein Osman«. U toj

skoz znanstveno napisanoj studiji, prikupio je g. J. sve što je bilo moguće o Gundulićevom Osmanu, i to na taj način, kako to nije do sada obradio niti jedan hrvatski pisac.

Medjutim povratimó se i opet na prijevod Aškerčevih balada. U svemu prevedeno je 25 pjesama. Iz knjige »Balade in romance« prevedene su sljedeće pjesme: Trije popotniki, Stari grad, Brodnik, Pevčev grob, Balada o potresu, Boj pri Pirotu, Slovenska legenda, Svatba v Logeh, Dvorski norec i Prva mučenica. Iz knjige »Lirske in epske poezije« prevedene su sljedeće pjesme: Moja Muza, Večna luč, Jek s Balkana, Iškarjot, Mutec Osojski, Perunov žrec, Poslednja straža, Ponočna potnica, Krišna, Caligulove igrače, Pramloča, Satanova smrt i Grešnik. A iz knjige: »Nove poezije« prevedena je samo sljedeća pjesma: Abasverjeva himna noći.

Prijevod posvećen je švedskom pjesniku grofu Karlu Snoilskome, kr. švedskom dvorskom bibliotekaru i prvaku švedske narodne balade, prilikom šezdesetog njegovog rođendana. Pradjedi grofa Snoilskoga odselili su se odavno iz slovenske zemlje, naime još za vrijeme reformacije. U ono vrijeme spominju se predikatori »Snoilschik«. Jensen je u to ime odabrao dedikaciju cvijeta slovenske epske poezije cvijetu švedske poezije, koja odiše istim narodnim i jednakim slobodoumnim idejama.

O vrsnoći Jensenovih prijevoda nije nužno mnogo govoriti. Dovoljno je istaknuti, da je Jensen sam pjesnik, i to pjesnik koji duboko čuti, jednako vruće ljubi svoj narod, a što se slobodoumlja tiče, ne priznaje autoriteta na svijetu. Na slobodi rođen i odgojen, ljubi i priznaje samo što je dobro, lijepo i plemenito. Osim toga je Jensen i dobar poznavalac koli praktični toli i teoretični svih slavenskih jezika, te i slovenski jezik shvaća poput materinskoga. Ugodni pak i milozvučni švedski jezik preodjenuo je Aškerčevu poeziju ako ne u ljepše a to sigurno u jednako krasno ruho pjesničkog uzor-blagorečja. Švedski je jezik milozvučan poput n. pr. hrvatskog ili talijanskog.

Što se vanjske forme pjesama tiče, ostavio je Jensen isti metrum kod sviju pjesama tako, da prevodilac sasvim izčezava pored originala, te nam se čini da imamo original pred sobom.

Primjera radi isporučit ćemo prvu kiticu od »Boja pri Pirotu«, te ćemo se pomoći s njemačkim jezikom, da se ujedno vidi sličnost njemačkog i švedskog jezika, kano germanskih jezikov.

Original: »Kralj, igra je naša zgubljena,
Udal se je, pal je Pirot . . .
Premagana vojska je srbska,
Bolgár na bojišči gospod!«

Švedski: O konung! värt spel är förloradt,

Njemački: O König! unser Spiel ist verloren,
och fallet värt Pirot re'n är,
und gefallen ist schon unser Pirot,
Bulgaren pā slagfältet segrat,
Der Bulgare hat am Schlachtfelde gesiegt,
och krossad är serbernas här.
und durchkreuzt ist der Serben Heer.

Na koncu moramo spomenuti, da je sa strane g. Jensena velika požrtvovalnost i ustrajnost, kojom on nastoji skandinavsku čitalačku publiku upoznati s našim za njih skoro eksotičkim slavenskim literaturama, koje se tekar moraju boriti za literarnu vrijednost u velikom svijetu. On ispunjava svoju zadaću upravo idejalno, a uzdarje neka mu budu vrele simpatije i slovenskog naroda na isti način kano i simpatije ostalih slavenskih plemena.

Gospodinu Aškercu pak čestitamo, što je stekao toli vještog interpretatora na dalekom sjeveru, kakovog nije našao žalibože još na mnogo bližem slavenskom jugu. Makar da se i toliko puta spominje: Slovenci, Hrvati i Srbi to su jedan narod! ipak je duševno jedinstvo na slabom temelju, jer Hrvati i Srbi ne vole čitati »kranjski«; osim toga Srbi ne čitaju latinicu a Hrvati ne ćirilicu, dočim opet Slovenci — osim rijetkih iznimaka — hoće da budu »svoji!« Daleka budućnost i objekktivni sud inostranaca mora nas tek učiti narodne objekтивности.

Dr. Franjo Bučar. (Zagreb).

Pripomnja uredništva. Gospod Jensen je sam poslao svojo knjigo gosp. drju Bučarju z željo, da napiše poročilo za »Ljub. Zvon«. G. dr. Bučar je študirao nekaj časa tudi v Stockholmu, pa je zmožen švedskega jezika.

Slovensko gledišče.

A. Drama. — Slovensko dramatično društvo je otvorilo letošnjo sezono dne 22. septembra. Spravilo se je na delo z dobro premišljenim načrtom in s trdnim namenom, pospeševati razvoj dramatične umetnosti na našem edinem javnem gledišču. Ljubljana, ki šteje okoli 30 tisoč duš slovenskega prebivalstva, bi se morala dobro zavedati, da je gledišče kulturni zavod, in zato bi morala skrbeti za to, da bi bila vsaka predstava dobro obiskana, t. j. gledišče razprodano. O važnosti dramatične umetnosti sploh govoriti, tukaj ni prostora; naj omenimo samo narodnokulturni moment! V slovenskem gledišču gospoduje naš slovenski jezik, v njem govore dramatik, tuji in domači. Naj se zapre slovensko gledišče, in videli boste, da bi imelo to slab vpliv na našo narodno zavednost in na naš občevalni jezik. Med prebivalstvom bi se začela širiti tujščina. Slovensko gledišče budi narodno zavednost, ki je je pri nas, tudi v Ljubljani, še vse premalo, ter neti ljubezen za lepi materni jezik, ki bi imel biti gospodar na slovenski zemlji.

Dramatično društvo je angažiralo nekaj dobrih novih moških in ženskih moči ter izpopolnilo igralsko-umetniško osebje tako, da je kos tudi najtežjim dramatičnim predstavam.

Otvorila se je sezona s Tylovo fantastično narodno igro »Strakonický dudák«, ki so ga lokalizovali v »Zaloškega godca«. Drama je zajeta iz čeških pravljic, ima dosti lepih prizorov in zdravo jedro ter je stalno na repertoarju čeških gledišč. Igrala se je prav dobro.

Francoška vesela igra »Coralie & Comp.« priča, da je avtor znan s kulisnimi skrivnostmi, preračunjena je samo na efekt in veselo zabavo, ker je polna debelo-komičnih prizorov, vzbujajočih smeh. A ker je smeh koristen na-